

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE**

Cu titlu de manuscris

CZU: 343.326(043.2)

COJOCARU Violeta M.

ACTUL TERORIST ÎN CONTEXTUL DREPTULUI PENAL

REZUMAT

SPECIALITATEA – 554.01
DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Autor: _____ Cojocaru Violeta M.

Conducător de doctorat: _____ Manea Vladislav,
dr. în drept, conf. univ.

Comisia de îndrumare: _____ Brînza Serghei,
dr. hab. în drept, prof. univ.

_____ Stati Vitalie,
dr. în drept, conf. univ.

_____ Gîrla Lilia,
dr. în drept, conf. univ.

CHIȘINĂU, 2020

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova

Autor:

COJOCARU Violeta M.

Conducător de doctorat:

MANEA Vladislav, doctor în drept, conferențiar universitar

Comisia de doctorat:

Președintele Comisiei: BRÎNZA Serghei, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Conducătorul de doctorat: MANEA Vladislav, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali: STATI Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar
CUȘNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar
BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe 31 octombrie 2020, ora 14:00, în sala 119, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67).

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate pe pagina web a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova (<http://drept.usm.md/>)

Autor: _____ COJOCARU Violeta M.

Secretarul
comisiei de doctorat: _____ COPEȚCHI Stanislav, doctor în drept, conferențiar universitar

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei

La etapa actuală de existență și dezvoltare a societății terorismul a devenit, fără tăgadă, unul dintre cele mai periculoase fenomene. Acest flagel este răspândit în întreaga lume, începând cu statele slab dezvoltate până la cele înalt dezvoltate. În ultima perioadă se observă amploarea actelor teroriste săvârșite în spațiul european. În cazul acestor acte teroriste, de cele mai dese ori, statele apar pe post de destinatari ai revendicărilor înaintate de făptuitori. În același timp, surprindem faptul parvenirii acestor revendicări din partea unor organizații criminale teroriste deosebit de periculoase, capabile să creeze panică și frică în orice societate.

Actele teroriste de ultimă oră săvârșite în New York, Las Vegas, Barcelona, Nice, Paris, Berlin, Bruxelles, Londra, Istanbul, Sankt Petersburg, Manchester etc. demonstrează pericolozitatea pe care le comportă acestea, fapt rezultat din intensitatea și repetabilitatea lor, precum și din numărul mare de persoane care au avut de suferit.

Actele teroriste constituie infracțiuni îndreptate spre publicul larg, cauzând pierderi în masă de vieți omenești. Adesea, în postură de victime apar persoane nevinovate. Mai mult, efectul negativ pronunțat al actelor teroriste rezidă în spaima creată în rândul întregii societăți.

Potrivit pct. 59 din Opinia nr. 11 (2016) a Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni privind calitatea și eficiența rețelei de procurori, inclusiv în lupta împotriva terorismului și a crimei organizate și grave, adoptată de CCPE la cea de-a 11-a ședință plenară (Strasbourg, 17-18 noiembrie 2016),¹ „[m]ajoritatea statelor membre din cadrul Consiliului Europei au constatat că acele infracțiuni grave și criminalitatea organizată au devenit mai complexe și mai internaționale. Terorismul a lovit grav multe țări și actualmente [combaterea acestuia] reprezintă o prioritate majoră a activității serviciilor de urmărire penală”.

În conformitate cu pct. 4 din Preambulul Directivei (UE) 2017/541 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2017 privind combaterea terorismului și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/475/JAI a Consiliului și de modificare a Deciziei 2005/671/JAI a Consiliului² (în continuare – Directiva (UE) 2017/541)³: „[a]menințarea teroristă s-a amplificat și

---

¹ Opinia nr. 11 (2016) a Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni privind calitatea și eficiența rețelei de procurori, inclusiv în lupta împotriva terorismului și a crimei organizate și grave, adoptată de CCPE la cea de-a 11-a ședință plenară (Strasbourg, 17-18 noiembrie 2016). Disponibil: http://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/avizul_ccpe_nr_11.pdf

² Decizia 2005/671/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 20 septembrie 2005 privind schimbul de informații și cooperarea referitoare la infracțiunile de terorism. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32005D0671>

³ Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2017 privind combaterea terorismului și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/475/JAI a Consiliului și de modificare a Deciziei 2005/671/JAI a Consiliului. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>

a evoluat rapid în ultimii ani. Persoanele denumite „luptători teroriști străini” se deplasează în străinătate în scopuri teroriste. Luptătorii teroriști străini care se întorc reprezintă o amenințare sporită la adresa securității în toate statele membre. Luptătorii teroriști străini au fost asociați cu atacuri și comploturi recente în mai multe state membre. În plus, Uniunea și statele sale membre se confruntă cu amenințări tot mai mari din partea persoanelor care sunt inspirate sau instruite de grupuri teroriste din străinătate, dar care rămân în Europa”.

De asemenea, în Preambulul Convenției Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, adoptată la Varșovia la 16 mai 2005,⁴ ratificată de Republica Moldova prin Legea pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, nr. 51 din 07.03.2008,⁵ este subliniată îngrijorarea profundă a statelor membre ale Consiliului Europei determinată de „creșterea infracțiunilor teroriste și a amenințării pe care o reprezintă terorismul”; este accentuată ideea potrivit căreia „infracțiunile teroriste și infracțiunile prevăzute de Convenție, indiferent de autorii lor, nu sunt în niciun caz justificate prin considerații de natură politică, filozofică, ideologică, rasială, etnică, religioasă sau de orice altă natură similară”; este punctată „necesitatea de a consolida lupta împotriva terorismului”.

Conjugarea forțelor tuturor statelor europene în vederea curmării terorismului ca fenomen rezultă cu pregnanță din prevederile Convenției europene pentru reprimarea terorismului, semnată la Strasbourg la 27.01.1977.⁶

În fine, infracțiunile cu caracter terorist au fost luate și în vizorul Curții Europene a Dreptului Omului.

Tema tezei este actuală datorită cadrului legal de referință nou, aferent normelor consemnate la art. 278 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM)⁷. *In concreto*, avem în vedere noua Lege a Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, nr. 120 din 21.09.2017,⁸ fapt ce determină realizarea unei radiografii juridico-teoretice a actelor teroriste prin prisma noilor reglementări conexe cadrului incriminator înscris la art. 278 CP RM.

Cu toate că în practica judiciară autohtonă nu sunt atestate cauze privind infracțiunile prevăzute la art. 278 CP RM, considerăm că nu poate fi pusă la îndoială actualitatea tematicii abordate în prezenta lucrare, cel puțin din considerente de solidaritate cu statele și, implicit, cu

---

⁴ *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, semnată la Varșovia la 16 mai 2005. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622(01)&from=ES)

⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 63-65.

⁶ *Convenția europeană pentru reprimarea terorismului*, semnată la Strasbourg la 27.01.1977. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359671>

⁷ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74.

⁸ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 364-370.

cetățenii acestora care au avut de suferit de pe urma săvârșirii actelor teroriste. Plus la aceasta, fiind un fenomen transnațional, terorismul poate trece cu ușurință peste hotarele obișnuite. În context, în Nota informativă la Proiectul legii sus-enunțate se menționează: „[...] analizând procesele în desfășurare la nivel regional și internațional, putem constata că riscurile teroriste în adresa Republicii Moldova devin tot mai accentuate. Este de menționat faptul că organizația teroristă SI a trasat obiective concrete, localizate geografic. Astfel, în rețelele de socializare a apărut harta viitorului Califat al „Statului Islamic”, fiind evidențiate teritoriile pe care gruparea planifică să le „includă” în componența Califatului în următorii 5 ani, inclusiv teritoriul Republicii Moldova”.⁹

În cele din urmă, conchidem că toate statele (indubitabil, și Republica Moldova) trebuie să ducă o luptă acerbă cu fenomenul terorismului prin eradicarea acestuia, inclusiv pe calea sancționării penale a unor astfel de comportamente infracționale, precum și prin perfecționarea continuă a cadrului incriminator.

Acest din urmă deziderat poate fi atins doar prin elaborarea unor cercetări științifice temeinice secundate de o analiză comparativă solidă a legislațiilor penale ale statelor străine în materia normelor ce incriminează actele teroriste.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

Lucrări științifice destinate în exclusivitate analizei doctrinare a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM au fost semnate într-un număr suficient. Totuși, unele lucrări conțin abordări în conformitate cu vechiul cadru incriminator, fiind deci desuete. Altele vizează tangențial unele sau alte aspecte. În ultima perioadă se atestă lipsa unor lucrări de asemenea anvergură, caracteristice unei teze de doctorat, în care actele teroriste să fie abordate din perspectivă juridico-penală, în pofida faptului că fenomenul terorismului a luat amploare în spațiul european. Toate acestea accentuează necesitatea efectuării unei cercetări complexe, axate în exclusivitate pe analiza infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM, inclusiv din perspectivă comparată.

Printre lucrările de vază supuse analizei pot fi evidențiate cele semnate de următorii autori: A. Barbăneagră, V. Berliba, S. Brînza, V. Cușnir, L. Dumneanu, V. Efremov, Gh. Gladchi, L. Gîrla, I. Macari, R. Pleșca, A. Rusnac, I. Richicinschi, V. Stati, V. Sîli, Iu. Tabarcea, V. Țaulean, X. Ulianoschi (*Republica Moldova*); A. G. Bezverhov, S. U. Dikaev, V. P. Emelianov, L. Ermakova, M. M. Galacieva, O. V. Gavrilova, A. A. Grigoriev, V. G. Kirșin, M. Komarova, V. L. Kudreavțev, A. A. Kurbanmagomedov, Z. Ș. Matcianova, D. M. Mineazev, M. F. Musaelean, M. Iu. Pavlik, H. S. Safarov, B. V. Sidorov,

---

⁹ Nota informativă la Proiectul de lege cu privire la prevenirea și combaterea terorismului. Disponibil: http://www.sis.md/sites/default/files/transparența/nota_proiect.pdf

S. I. Sobolevskaia, V. V. Sviridov, I. V. Șevcenko, D. I. Tislenko (*Federația Rusă*); F. A. Mirzoahmedov (*Republica Tadjikistan*); R. I. Mocanu, M. Rusu, R. Simus (*România*); M. Kovač (*Croația*); Marcello Di Filippo (*Italia*) etc.

Problema științifică importantă de cercetare constă în elaborarea unui cadru conceptual complex cu privire la conținutul semnelor constitutive ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecțiunilor de care, în opinia noastră, suferă normele de incriminare prevăzute la art. 278 CP RM și, corespunzător, înaintarea unui șir de propuneri menite să îmbunătățească textul incriminator examinat în vederea prevenirii și combaterii cât mai eficiente a infracționalității în această sferă.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul prezentei teze de doctorat rezidă în efectuarea unei cercetări temeinice comparative în partea ce vizează răspunderea penală pentru infracțiunile reunite sub denumirea generică de act terorist, în identificarea și soluționarea problemelor teoretico-legislative iscate pe marginea infracțiunilor enunțate, precum și în formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să optimizeze cadrul incriminator în materie.

În vederea atingerii scopului nominalizat au fost trasate următoarele *obiective*:

- analiza accepțiunilor doctrinare enunțate în literatura de specialitate pe marginea aspectelor juridico-penale ce vizează infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist;
- identificarea valorii sociale *sui generis* lezate prin săvârșirea actelor teroriste;
- analiza modalităților normative alternative de exprimare a faptei prejudiciabile prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM;
- determinarea conținutului variantelor-tip de infracțiune prevăzute la lit. c), d) alin. (2), alin. (4) art. 278 CP RM;
- stabilirea momentului de consumare a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM;
- relevarea semnelor subiective obligatorii inserate în dispozițiile art. 278 CP RM;
- conturarea condițiilor în care este operabilă clauza de impunitate înscrisă la alin. (6) art. 278 CP RM, precum și a celor ce caracterizează circumstanța specială de atenuare a răspunderii penale pentru săvârșirea actelor teroriste, specificată la alin. (5) art. 278 CP RM;
- etalarea aspectelor definitorii ale circumstanțelor agravante prevăzute la alin. (2)-(3) art. 278 CP RM;
- delimitarea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM de unele fapte conexe, inclusiv de unele infracțiuni cu caracter terorist;

- analiza comparativă a reglementărilor penale din legislațiile unor state străine în materia infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist;
- identificarea carențelor legislative care îngreunează aplicabilitatea normelor de incriminare prevăzute la art. 278 CP RM;
- formularea propunerilor *de lege ferenda* apte să îmbunătățească cadrul incriminator ce vizează actele teroriste.

Metodologia cercetării științifice

În procesul de realizare a scopului și a obiectivelor propuse în prezenta teză de doctorat au fost folosite, preponderent, următoarele metode: metoda logică (la clarificarea conținutului semnelor constitutive ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist, precum și la soluționarea problemelor de calificare a celor comise în tiparul art. 278 CP RM), metoda istorică (la aflarea conținutului normelor ce incriminează actele teroriste, din perspectiva evoluției cadrului incriminator și a celui conex (de referință)), metoda sistematică (la identificarea soluțiilor juridice de încadrare a faptelor reunite sub denumirea de act terorist din perspectiva concurenței normelor înscrise la art. 278 CP RM cu alte norme incriminatorii) etc. Un rol aparte i-a revenit metodei comparative, care a fost folosită în procesul de analiză a normelor consemnate la art. 278 CP RM în comparație cu reglementările penale ale unui șir de state străine în materia infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist, precum: România, Federația Rusă, Ucraina, Armenia, Republica Belarus, Kazahstan, Kârgâzstan, Tadjikistan, Uzbekistan, Turkmenistan, Georgia, Macedonia, Cehia, Letonia, Australia, Danemarca, Olanda, Norvegia, Spania, Finlanda, Franța, Bosnia și Herțegovina, Lituania, Liechtenstein, Albania, Italia, Austria, Bulgaria, Croația, Estonia, Ungaria, Malta, Muntenegru, Polonia, Serbia, Slovenia, Slovacia, Islanda, Malaysia, Afganistan, Bolivia, Columbia, Costa Rica, Cuba, Mexic, Ecuador, Venezuela, Peru.

La fel, respectiva metodă a fost utilizată la delimitarea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM de unele fapte penale conexe.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării

Noutatea științifică a rezultatelor obținute se concretizează în realizarea unei cercetări juridico-penale temeinice a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM.

Noutatea științifică a lucrării elaborate consistă și în: 1) argumentarea plenară a faptului că infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist (art. 278 CP RM) atentează, în plan principal, asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică, nu însă cu securitatea statului ori cu securitatea internațională (a omenirii); 2) etalarea particularităților definitorii ale victimei actelor teroriste; 3) identificarea coraportului dintre normele fixate la art. 278 CP RM și

cele prevăzute la alin. (3) art. 279¹, 290 și 292 CP RM; 4) demonstrarea faptului că semnele estimative „alte fapte” și „alte urmări grave” din textul alin. (1) art. 278 CP RM concordă cu cerința de previzibilitate a legii penale; 5) relevarea unor argumente suplimentare în vederea reamplasării amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme incriminatoare separate; 6) accentuarea asupra modului public de acționare al făptuitorului la săvârșirea actelor teroriste; 7) abordarea comparativă a actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM în modalitatea de provocare a exploziei, incendiului sau în săvârșirea altor fapte similare și a actului terorist săvârșit cu aplicarea armelor de foc sau a substanțelor explozive (lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM); 8) disocierea amenințării cu săvârșirea actului terorist de fapta infracțională prevăzută la art. 281 CP RM; 9) soluționarea dilemei privind structura laturii obiective a infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist; 10) precizarea construcției finalităților urmărite de făptuitor la săvârșirea actelor teroriste; 11) punctarea asupra raționamentelor instituirii răspunderii penale a persoanelor juridice pentru săvârșirea actelor teroriste; 12) delimitarea clauzei de impunitate consemnate la alin. (6) art. 278 CP RM de temeiul general de liberare de răspundere penală prevăzut la art. 56 CP RM; 13) elucidarea rolului circumstanței atenuante speciale inserate la alin. (5) art. 278 CP RM; 14) analiza comparativă a reglementărilor penale din legislațiile unor state străine în materia răspunderii penale pentru săvârșirea actelor teroriste etc.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării

Cercetarea realizată prezintă valoare atât teoretică, cât și practică, având menirea de a provoca interes pentru literatura de specialitate, precum și pentru persoanele îndrituite cu aplicarea legii penale.

În plan teoretic, teza de doctorat constituie o lucrare în care sunt investigate temeinic și multiaspectual elementele constitutive ale infracțiunilor consemnate la art. 278 CP RM prin prisma noilor reglementări conexe normelor prevăzute la acest articol. Teza se înscrie în șirul lucrărilor în care actele teroriste sunt supuse abordării juridico-penale din perspectivă comparativă. *In concreto*, la realizarea cercetării de față, inclusiv la formularea propunerilor legislative de îmbunătățire a cadrului legal național, s-a ținut cont de reglementările legislațiilor penale a peste 45 de state.

Considerăm utile rezultatele cercetării noastre și pentru procesul de instruire a studenților de la facultățile de drept din instituțiile de învățământ superior, precum și a audiențelor din cadrul Institutului Național al Justiției.

În fine, importanța lucrării rezidă în posibilitatea de a contribui la perfecționarea cadrului incriminator de la art. 278 CP RM, în acest sens fiind înaintate recomandări *de lege ferenda* menite să înlăture deficiențele care reduc aplicabilitatea normelor de incriminare analizate.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere

Principalele rezultate științifice înaintate spre susținere constau în: argumentarea oportunității de reamplasare a amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme incriminatorie distincte; demonstrarea aplicabilității practice reduse a alin. (1) art. 278 CP RM (în ipoteza actului terorist exprimat în modalitatea de provocare a exploziei), fapt datorat creației legiuitorului moldav de incriminare în cadrul unei norme distincte a actului terorist săvârșit cu aplicarea armelor de foc sau a substanțelor explozive; identificarea carențelor legislative de care suferă, în opinia noastră, art. 278 CP RM, precum și în formularea propunerilor *de lege ferenda* menite să înlăture neajunsurile depistate; probarea faptului că, în conjunctura art. 278 CP RM, intimidarea populației unui stat sau a unei părți din ea apare în postura de scop primar (inițial) al infracțiunii, în timp ce silirea unui stat, a unei organizații internaționale, a unei persoane juridice sau fizice să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni, precum și atragerea atenției societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului evoluează pe post de scop final; statuarea asupra inoportunității păstrării semnelor circumstanțial agravant „soldat cu decesul persoanei din imprudență” în textul art. 278 CP RM etc.

Implementarea rezultatelor științifice

Rezultatele științifice obținute își găsesc aplicare în procesul de instruire a studenților de la facultățile de drept din instituțiile de învățământ superior, în activitatea practică a organelor de drept, precum și a legiuitorului.

Aprobarea rezultatelor

Teza a fost elaborată și discutată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării au fost aprobate de comisia de îndrumare din cadrul Școlii Doctorale și de Departamentul Drept Penal al USM.

Publicații la tema tezei - 12 lucrări științifice.

Volumul și structura lucrării

Lucrarea este alcătuită din introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, finalizând cu lista de referințe bibliografice utilizate. Partea principală a tezei numără 237 pagini, inclusiv 230 pagini de text de bază, iar partea complementară a tezei – 27 pagini, inclusiv 23 pagini bibliografia. În lista bibliografică sunt incluse 374 titluri.

Cuvinte-cheie: explozie, incendiu, act terorist, organizație teroristă, amenințare, intimidarea populației, clauză de impunitate, armă de foc, substanțe explozive etc.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei cercetate, sunt prezentate scopul și obiectivele lucrării, metodologia și metodele de cercetare alese, este descrisă situația în domeniul de cercetare, în același rând fiind punctate: noutatea științifică a rezultatelor obținute; rezultatele științifice principale înaintate spre susținere; problema științifică importantă de cercetare; importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; aprobarea rezultatelor, structura și sumarul compartimentelor lucrării.

În **Capitolul 1 – Analiza situației în materia răspunderii penale pentru infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist** – este efectuată analiza situației doctrinare în materia răspunderii penale pentru infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist.

Analiza a fost efectuată în succesiune cronologică. Astfel, au fost investigate lucrările următorilor autori: A. Barbăneagră, V. Berliba, S. Brînza, V. Cușnir, L. Dumneanu, V. Efremov, Gh. Gladchi, L. Gîrla, I. Macari, R. Pleșca, A. Rusnac, I. Richicinski, V. Stati, V. Sîli, Iu. Tabarcea, V. Țaulean, N. Ursu, X. Ulianovschi (*Republica Moldova*); A. G. Bezverhov, S. U. Dikaev, V. P. Emelianov, L. Ermakova, M. M. Galacieva, O. V. Gavrilova, A. A. Grigoriev, V. G. Kirșin, M. Komarova, V. L. Kudreavțev, A. A. Kurbanmagomedov, Z. Ș. Matcianova, D. M. Mineazev, M. F. Musaelean, M. Iu. Pavlik, H. S. Safarov, B. V. Sidorov, S. I. Sobolevskaia, V. V. Sviridov, I. V. Șevcenko, D. I. Tislenko (*Federația Rusă*); F. A. Mirzoahmedov (*Republica Tadjikistan*); R. I. Mocanu, M. Rusu, R. Simus (*România*), M. Kovač (*Croația*), Marcello Di Filippo (*Italia*) etc.

În rezultatul cercetării diverselor puncte de vedere expuse pe marginea unor aspecte ce vizează infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist au fost constatate mai multe divergențe doctrinare, ceea ce a impulsionat încercarea autorului de a găsi soluții adecvate la problemele iscate.

Printre materialele științifice publicate la tema tezei în Republica Moldova se evidențiază lucrarea elaborată de Gh. Gladchi și V. Sîli publicată în anul 2004.¹⁰ Este un studiu în care autorii abordează actul terorist din perspectivă juridico-penală și criminologică.

Este definită *lato sensu* și *stricto sensu* securitatea publică, drept valoare socială fundamentală lezată prin săvârșirea actelor teroriste. În ce privește obiectul juridic special, autorii susțin că actele teroriste sunt infracțiuni cu mai multe obiecte juridice.

---

¹⁰ Gladchi Gh. și Sîli V. *Terorismul: studiu criminologic și juridico-penal*. Chișinău: Editura Academiei „Ștefan cel Mare”, 2004.

Potrivit autorilor, violența din structura actului terorist joacă un rol strict informațional și reprezintă o modalitate de amenințare îndreptată spre impunerea anumitor acțiuni în baza stării de frică.

Detaliat sunt analizate cele două modalități de exprimare a faptei prejudiciabile prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM. Se argumentează că pentru a fi în prezența amenințării cu săvârșirea actului terorist aceasta trebuie să fie una reală și să parvină din partea persoanei care pregătește sau deja a pregătit săvârșirea actului terorist. În baza acestor trăsături, subliniază, pe bună dreptate, Gh. Gladchi și V. Sîli, se face delimitarea dintre actul terorist și comunicarea cu bună știință despre actul terorist.

Tot din anul 2004 datează lucrarea semnată de *L. Dumneanu*.¹¹ Este un material monografic în care sunt nuanțate aspectele juridico-penale și cele criminologice ale infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM. Respectiva lucrare se numără printre puținele încercări doctrinare de a realiza o investigație complexă a fenomenului terorismului, pe de o parte, și a actelor teroriste, pe de altă parte.

Principalele repere ale lucrării vizează: identificarea esenței terorismului; caracterizarea tipurilor terorismului; reliefaarea tendințelor de bază ale terorismului contemporan; analiza elementelor constitutive obiective și subiective ale infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM; cercetarea comparativă a reglementărilor prevăzute la art. 278 CP RM în raport cu cele din legislațiile penale ale unor state străine; delimitarea actelor teroriste de alte infracțiuni conexe; conturarea aspectelor criminologice ale terorismului etc.

L. Dumneanu definește securitatea publică ca fiind sistemul de relații sociale în raport cu crearea și menținerea condițiilor de securitate în care să activeze societatea, asigurând funcționarea și dezvoltarea instituțiilor sale. Potrivit autorului, securitatea publică vizează securitatea unui număr mare, nedeterminat de membri ai societății. În același rând, susține că victimă a actului terorist poate deveni fie o persoană concretă ce prezintă importanță deosebită pentru societate, fie un reprezentant al statului, diplomat, conducătorul unei nave aeriene etc., fie o persoană care se afla ocazional la locul comiterii infracțiunii.

În planul laturii subiective, dânsa enunță că pe fundalul unor finalități speciale urmărite de făptuitor la realizarea faptei prejudiciabile actele teroriste pot fi săvârșite doar cu intenție directă.

Demnă de reținut este remarca autorului potrivit căreia intimidarea populației sau a unei părți din ea constituie scop intermediar, în timp ce celelalte finalități apar pe post de scop final. Susținem această viziune. Subsecvent, L. Dumneanu evidențiază că intimidarea populației apare

---

¹¹ Dumneanu L. *Analiza juridico-penală și criminologică a terorismului*. Chișinău: CEP USM, 2004.

pe post de scop obligatoriu, nu însă alternativ, dând de înțeles că orice act terorist implică eminamente intimidarea unui segment din populație.

Din anul 2009 datează lucrarea elaborată de A. Barbăneagră, Gh. Alecu, V. Berliba și alții.¹² Pentru studiul de față interes suscită segmentul din lucrare destinat analizei infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM efectuate de X. Ulianoschi.

Autorul cercetează actele teroriste în corespundere cu elementele componenței de infracțiune. Este identificat obiectul juridic generic și special al actelor teroriste. X. Ulianoschi definește securitatea publică, în calitate de valoare socială fundamentală lezată prin săvârșirea actelor teroriste, drept stare de protecție a intereselor vitale ale persoanei, societății și statului în fața amenințărilor interne și externe.

În ce privește latura subiectivă a actelor teroriste, X. Ulianoschi susține că aceasta se realizează prin vinovăție exprimată prin intenție directă și existența unui scop special, direct indicat în lege.

Referitor la circumstanța agravantă consemnată la lit. a) alin. (3) art. 278 CP RM, autorul relevă că organizația se consideră criminală dacă cel puțin una dintre subdiviziunile sale structurale desfășoară o activitate clasată drept teroristă.

În vizer a fost luată lucrarea semnată de L. Gîrla și Iu. Tabarcea, apărută în anul 2010.¹³ Interes provoacă, în special, segmentul din lucrare ce conține caracterizarea juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM. Analiza acestora este realizată prin prisma elementelor componenței de infracțiune. În viziunea autorilor, obiectul juridic special al actului terorist îl constituie securitatea publică în sens larg.

Sunt definite categoriile „alte fapte”, „alte urmări grave” din textul alin. (1) art. 278 CP RM. Autorii susțin că infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 278 CP RM în modalitatea de provocare a exploziei, incendiului sau a altor fapte similare se atribuie la categoria infracțiunilor de punere în pericol, în timp ce în modalitatea de amenințare cu provocarea exploziei, incendiului sau cu săvârșirea altor fapte similare componența de infracțiune este formală. Se susține că modul public constituie semn obligatoriu al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist. O parte din studiu este orientată spre elucidarea condițiilor în a căror prezență poate fi aplicabilă clauza de impunitate consemnată la alin. (6) art. 278 CP RM.

---

¹² Barbăneagră A. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Annotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009.

¹³ Гырла Л. Г. și Табарча Ю. М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная*, том II. Кишинэу: Cartdidact, 2010.

Una dintre lucrările de vază la tema tezei publicate în Republica Moldova este monografia semnată de V. Sîli, V. Armașu, A. Donciu și alții, ieșită de sub tipar în anul 2011.¹⁴ Este un material în care sunt supuse analizei infracțiunile cu caracter terorist, infracțiunile conexe terorismului, precum și unele infracțiuni cu caracter de terorizare, prevăzute de legea penală a Republicii Moldova. Pentru cercetarea de față relevanță comportă abordările doctrinare realizate de V. Sîli pe marginea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM.

Fără tăgadă, prezentul material este de o importanță deosebită pentru cercetarea de față, întrucât se înscrie printre puținele lucrări complexe publicate în Republica Moldova în care să fie investigate multilateral, din perspectivă juridico-penală, infracțiunile prevăzute la art. 278 CP RM.

Consemnabilă este teza autorului potrivit căreia actul terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM în modalitatea de provocare a exploziei, incendiului sau în săvârșirea altor fapte similare se consideră consumat chiar dacă nu au survenit urmările prejudiciabile prevăzute în dispoziția normei. În perimetrul laturii subiective, V. Sîli supune analizei vinovăția, scopul și motivul infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM. Sunt definite finalitățile urmărite de făptuitor la săvârșirea actelor teroriste. Se arată că intimidarea populației presupune tendința subiectului de a stimula apariția la un număr mare, nedeterminat, de oameni a sentimentului de frică pentru viața, sănătatea și proprietatea lor sau a rudelor apropiate.

În altă ordine de idei, prezintă interes lucrarea semnată de S. Brînza și V. Stati, ieșită de sub tipar în anul 2015.¹⁵ Pentru teza de față comportă interes segmentul din lucrare în care autorii caracterizează infracțiunile prevăzute la art. 278 CP RM. Din tezele expuse de S. Brînza și V. Stati se desprinde ideea că obiectul juridic special principal al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist se află în derivație organică cu securitatea publică, ca valoare socială fundamentală. În acest sens, autorii punctează că, spre deosebire de securitatea personală, care vizează indivizii luați în parte (*ut singuli*), securitatea publică privește colectivitatea în ansamblul ei (*ut universi*). Dânșii menționează că atunci când legea penală incriminează anumite fapte care aduc atingere securității publice, prin aceasta se reacționează contra unui pericol de natură să producă efecte colective, adică să atingă interesele unui număr indeterminat, mai mult sau mai puțin important, de indivizi.

Se susține, cu drept cuvânt, că la lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM este consemnată o variantă-tip de infracțiune, nu însă o circumstanță agravantă atașabilă infracțiunii prevăzute la

---

¹⁴ Sîli V. et al. *Infracțiuni cu caracter terorist, infracțiuni conexe terorismului și unele infracțiuni cu caracter de terorizare*. Chișinău: Garamont-Studio, 2011.

¹⁵ Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*, vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.

alin. (1) art. 278 CP RM. Remarcabile sunt argumentele aduse de S. Brînza și V. Stati în susținerea respectivei poziții: „[...] în una dintre modalitățile sale normative, infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 278 CP RM presupune provocarea unei explozii ori a unui incendiu sau săvârșirea altei asemenea fapte care creează pericolul de a cauza moartea ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului ori alte urmări grave. Însă, în contextul infracțiunii specificate la alin. (1) art. 278 CP RM, provocarea unei explozii ori a unui incendiu presupune recurgerea nu la mijloace oarecare, ci la mijloace ca gaz natural, clor, amoniac, abur sub presiune, substanțe inflamabile etc. Ea nu poate presupune aplicarea armelor de foc sau a substanțelor explozive. În caz contrar, răspunderea se va aplica potrivit lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM. Reiese că ipoteza de la lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM nu se poate suprapune ipotezei de la alin. (1) art. 278 CP RM, pentru că s-ar exclude reciproc”.¹⁶

Incursiunea analitică a materialelor științifice publicate în țară este încheiată cu articolul semnat de X. *Ulianovschi* și V. *Sîli* în anul 2019.¹⁷ Este un articol dedicat analizei obiectului juridic generic al infracțiunilor cu caracter terorist.

În el se punctează că în cazul infracțiunilor cu caracter terorist, spre deosebire de alte categorii de infracțiuni, se evidențiază în mod deosebit tendința infractorilor de a prejudicia mai multe valori sociale.¹⁸ Autorii sunt de părere că toate infracțiunile cu caracter terorist, desprinse din textul art. 134¹¹ CP RM, trebuie să fie incluse într-un singur capitol din Partea specială a Codului penal. În acest sens, autorii consideră că Partea specială a Codului penal necesită a fi completată cu un capitol distinct intitulat „Infracțiuni cu caracter terorist”.¹⁹ În opinia lui X. *Ulianovschi* și V. *Sîli*, obiectul juridic generic al infracțiunilor cu caracter terorist constă din totalitatea valorilor și relațiilor sociale omogene ce țin de securitatea națională și internațională.²⁰

Printre lucrările de vază publicate în alte state se înscrie lucrarea ce aparține lui V. P. *Emelianov*, ieșită de sub tipar în anul 2002.²¹

În prezenta lucrare, care, de altfel, a constituit un pilon serios pentru investigația de față, sunt cercetate minuțios elementele constitutive ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist. O parte din studiu este axată pe analiza comparativă a reglementărilor penale din alte

---

¹⁶ Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială, vol. II*, p. 522.

¹⁷ Ulianovschi X., Sîli V. *Unele sugestii cu privire la obiectul juridic generic al infracțiunilor cu caracter terorist*. În: *Revista Națională de Drept*, 2019, nr. 1-3, p. 31-43.

¹⁸ *Ibidem*, p. 32.

¹⁹ *Ibidem*, p. 36.

²⁰ *Ibidem*, p. 41.

²¹ Емельянов В. П. *Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002.

state în materia actelor teroriste. De asemenea, autorul încearcă să facă delimitarea între actele teroriste și alte infracțiuni conexe.

În planul laturii subiective, V. P. Emelianov menționează că scopul special urmărit de făptuitor determină prezența intenției directe la săvârșirea actului terorist. Demnă de reținut este poziția autorului, în corespundere cu care la săvârșirea actelor teroriste făptuitorul urmărește realizarea unui scop inițial (intermediar) ce constă în intimidarea populației, precum și a unui scop final exprimat în constrângerea statului, organizației internaționale, persoanei fizice sau juridice ori a unui grup de persoane la săvârșirea unor acțiuni concrete sau la abținerea de la săvârșirea acestora în interesele făptuitorilor și în dauna destinatarilor revendicărilor.

Următoarea lucrare luată în vizor este rezumatul tezei de doctorat susținute în anul 2004 de către S. U. Dikaev.²² *Inter alia*, autorul se pronunță împotriva opticii doctrinare de reamplasare a actelor teroriste în cadrul capitolului din Partea specială a Codului penal dedicat protecției păcii și securității omenirii. Remarcabil este următorul argument al autorului: principalul criteriu de catalogare a actelor teroriste drept infracțiuni contra securității publice rezidă în faptul că orice membru al societății, în lipsa unui comportament victimologic din partea acestuia, este o potențială victimă a acestor infracțiuni. În alt plan, autorul consideră incorectă poziția legiuitorului de a reuni în cadrul aceleiași norme actul terorist propriu-zis și amenințarea cu săvârșirea actului terorist.

Un alt material științific demn de reținut este rezumatul tezei de doctorat susținute în anul 2006 de către autorul rus M. Iu. Pavlik.²³ Este un material în care se face o incursiune teoretico-practică asupra infracțiunilor violente ce atentează la securitatea publică. Pentru cercetarea de față interes prezintă segmentul din lucrare destinat analizei juridico-penale a infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist. Este remarcabil efortul autorului de a explica înțelesul termenului „securitate publică”.

Lăudabilă este intervenția autorului de a se expune detaliat asupra clauzei speciale de impunitate înscrise sub tiparul articolului ce incriminează actele teroriste. În acest sens, el elucidează condițiile în a căror prezență funcționează clauza de impunitate indicată.

Un alt material supus analizei îl reprezintă articolul științific elaborat de M. Rusu în anul 2006.²⁴ În acest articol este realizată o cercetare a elementelor constitutive obiective și a celor

---

²² Дикаев С. У. *Терроризм: феномен, обусловленность и меры противодействия: уголовно-правовое и криминологическое исследование* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Санкт-Петербург, 2004.

²³ Павлик М. Ю. *Уголовная ответственность за насильственные преступления против общественной безопасности: Современное состояние, сущность и противоречия* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Санкт-Петербург, 2006.

²⁴ Rusu M. *Infracțiunea de terorism. Noua reglementare*. În: Revista de drept penal, 2006, nr. 4.

subiective ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist. Analizei este supusă latura subiectivă a actelor teroriste, printre care și unele forme nenormative ale intenției cu care poate acționa făptuitorul la săvârșirea faptei prejudiciabile.

Apare neclară poziția autorului potrivit căreia obiectul juridic special al infracțiunii de terorism îl constituie, *inter alia*, relațiile sociale referitoare la ordinea publică.

Un alt material demn de reținut este articolul științific elaborat de către *D. I. Tislenko* în anul 2010.²⁵ Principalele repere ale articolului rezidă în: sublinierea caracterului public și al rezonanței sociale în calitate de instrumente ajutătoare la intimidarea populației urmărită de făptuitor la săvârșirea actelor teroriste; determinarea coraportului dintre terorism și extremism; punctarea destinatarilor revendicărilor înaintate de făptuitori; relevarea aspectelor definiției ale finalităților urmărite de făptuitori în procesul săvârșirii actelor teroriste.

În atenție sunt luate articolele științifice semnate în anul 2013 de către *V. L. Kudreavțev*.²⁶ În ele autorul încearcă să disocieze actele teroriste de alte infracțiuni asemănătoare, în același rând cercetează latura obiectivă a actului terorist consemnat la alin. (1) art. 205 din Codul penal al Federației Ruse.

Din același an 2013 datează lucrarea elaborată de autorul român *R. I. Mocanu*.²⁷ Este un material în care sunt punctate următoarele aspecte: analiza evoluției istorice a primelor grupări teroriste; abordarea terorismului contemporan; reliefaarea instrumentelor de luptă contra terorismului; evidențierea cadrului incriminator din România în partea ce vizează actele teroriste, precum și analiza infracțiunilor respective.

Se relevă că terorismul constă în acte săvârșite în mod premeditat. Faptele sunt comise după îndelungi pregătiri menite să asigure succesul atacului. Actele teroriste nu pot fi comise din impuls, chiar dacă constituie împlinirea unui sentiment de ură sau au caracter vindicativ. De altfel, gravitatea fenomenului terorist este generată și din cauza gradului specific de pregătire prealabilă.

Articolul științific elaborat de *B. V. Sidorov* în anul 2015 este un alt material supus cercetării.²⁸ Principalele repere ale acestui studiu rezidă în: stabilirea coraportului dintre

---

²⁵ Тисленко Д. И. Анализ и значение признаков терроризма. În: Вестник ТГУ, 2010, №10 (90).

²⁶ Кудрявцев В. Л. Отграничение террористического акта от иных смежных составов преступлений: теоретический анализ. În: Вестник Южно-Уральского профессионального института, 2013, №1 (10); Кудрявцев В. Л. Объективная сторона преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 205 УК РФ «Террористический акт»: некоторые вопросы теории и практики. În: Вестник Института законодательства Республики Казахстан, 2013, №1-2 (29-30).

²⁷ Mocanu R. I. Fenomenul terorist: analiza legislației anti-teroriste. București: Universul Juridic, 2013.

²⁸ Сидоров Б. В. Терроризм и террористическая деятельность: вопросы соотношения, системный анализ и проблема совершенствования уголовно-правового и криминологического противодействия. În: Вестник экономики, права и социологии, 2015, №4.

noțiunile „terorism”, „act terorist”, „infrațiuni cu caracter terorist”; statuarea asupra scopului primar și a celui final urmărit de făptuitor la săvârșirea actelor teroriste; identificarea imboldurilor hotărâtoare în apariția intenției de a comite acte teroriste; elucidarea coraportului dintre finalitățile a căror realizare o dorește făptuitorul și motivația politică ce îl determină să recurgă la săvârșirea actelor teroriste etc.

Un alt articol ce merită a fi punctat este cel semnat de autorul român *R. Simus* în anul 2016.²⁹ Materialul analizat comportă valențe juridico-penale, precum și de altă natură: sociologice, criminologice etc. Pentru investigația de față interes prezintă aspectele juridico-penale ale actelor teroriste. Relevante sunt ideile autorului în partea ce vizează cercul victimelor actelor teroriste, precum și țelurile urmărite de făptuitor la săvârșirea unor atare fapte infracționale.

O altă lucrare demnă de reținut este teza de doctorat susținută în anul 2016 de către *F. A. Mirzoahmedov*.³⁰ Este o lucrare în care sunt cercetate, de pe poziții comparative, reglementările din Codul penal al Republicii Tadjikistan și ale Federației Ruse în partea ce privește infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist.

Remarcabile sunt următoarele constatări ale autorului: pentru a fi în prezența actului terorist este suficient ca pericolul creat prin provocarea exploziei, incendiului sau prin săvârșirea altor fapte similare să vizeze viața sau sănătatea unei singure persoane; daunele esențiale proprietății pasibile de cauzare prin provocarea exploziei, incendiului sau prin săvârșirea altor fapte asemănătoare se determină în funcție de parametrii potențialului prejudiciu, de valoarea bunurilor, de importanța acestora pentru potențiala victimă, precum și de tipul acțiunii concrete de care urzează făptuitorul la săvârșirea actelor teroriste.

Următoarele lucrări supuse cercetării sunt cele semnate în anul 2018 de către *X. Ulianosvchi și V. Sili*.³¹ Sunt două lucrări în care autorii punctează asupra trăsăturilor specifice ale obiectului infracțiunilor cu caracter terorist, precum și asupra scopului acestor infracțiuni.

În fine, investigația științifică este încheiată cu articolul elaborat de *D. V. Erohin* în anul 2019.³² Autorul supune analizei critice normele din legislația penală a Federației Ruse

---

²⁹ Simus R. *Evoluția terorismului*. În: Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 5, 2016, nr. 2.

³⁰ Мирзоахмедов Ф. А. *Уголовная ответственность за терроризм по законодательству Республики Таджикистан и Российской Федерации (сравнительно-правовое исследование)* / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2016.

³¹ Ульяновски К. și Сьли В. *Scopul infracțiunilor cu caracter terorist*. În: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», 28 листопада 2018 року Вип. 41, Переяслав-Хмельницький, 2018; Ульяновски К. și Сьли В. *Unele trăsături specifice ale obiectului infracțiunilor cu caracter terorist*. În: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», 28 листопада 2018 року Вип. 41, Переяслав-Хмельницький, 2018.

corespondente celor înscrise la art. 278 CP RM. Se subliniază că termenul „terorism” reprezintă ideologia și practica aplicării violenței, de aceea, susține autorul, este irațional de a folosi acest termen la descrierea componenței de infracțiune. De asemenea, D. V. Erohin polemizează asupra soluțiilor de calificare în cazul actului terorist însoțit de decesul a două sau a mai multor persoane.

În **Capitolul 2 – Semnele obiective ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist** – sunt scoase în evidență particularitățile obiectului și ale laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM.

Autorul susține că actul terorist este expresia preferabilă pentru descrierea faptelor infracțiunilor reunite sub imperiul art. 278 CP RM, întrucât, pe de o parte, este o noțiune juridică, iar, pe de altă parte, desemnează strict faptele prejudiciabile prevăzute la art. 278 CP RM.³³

Din perspectiva obiectului juridic al infracțiunii se arată că prin comiterea actelor teroriste sunt lezate drepturile și interesele unui grup de persoane (de regulă, nedeterminat), nu însă a unei singure persoane (determinate). *De jure*, această constatare derivă din tehnica legiuitorului de amplasare a infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist în capitolul din Partea specială a Codului penal dedicat protecției securității publice.³⁴

Infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist (art. 278 CP RM) atentează, în plan principal, asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică, nu cu securitatea statului ori cu securitatea internațională (a omenirii).

În cazul actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM (cu excepția situației în care fapta prejudiciabilă ia forma amenințării cu săvârșirea actului terorist), doar una dintre valorile sociale secundare are caracter obligatoriu. Celelalte au caracter facultativ.

Se punctează că diferența dintre actul terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM, atunci când acesta apare în modalitatea de provocare a exploziei sau a incendiului, și actul terorist consemnat la lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM rezidă în mijloacele folosite la săvârșirea infracțiunii.

Autorul propune instituirea unei noi litere – a¹) – în cadrul alin. (3) art. 278 CP RM care să sancționeze actul terorist săvârșit prin utilizarea armelor de distrugere în masă.

---

³² Erohin Д. В. *Уголовно-правовое регулирование противодействия терроризму*. În: Вестник Омского университета, 2019, №1.

³³ Cojocaru V. M. *Evoluția normativă a titlaturii art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 08-09 noiembrie 2018). Seria „Științe juridice”. Chișinău: CEP USM, 2018, p. 241.

³⁴ Cojocaru V. M. *Obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr. 8, p. 47.

Instituirea unui asemenea model incriminator se fundamentează pe următoarele raționamente: a) actele teroriste reprezintă infracțiuni de masă, motiv pentru care, în vederea înspăimântării populației și, implicit, satisfacerii cerințelor înaintate, făptuitorii pot utiliza arme de distrugere în masă; b) la nivel internațional se atestă o dezvoltare fulminantă a armelor biologice, chimice și, mai ales, a celor nucleare, acestea constituind un pericol serios pentru societate; c) utilizarea substanțelor otrăvitoare, a celor radioactive, a armelor biologice, a celor chimice, precum și a armelor nucleare poate duce la pierderi omenești în proporții colosale.³⁵

Se enunță că procurarea, păstrarea etc. ilegală a armelor de foc sau a substanțelor explozive în vederea săvârșirii actului terorist prevăzut la lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM trebuie încadrată potrivit: a) art. 26, lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM (în ipoteza în care intenția făptuitorului a fost întreruptă la etapa actelor preparatorii din cauze independente de voința sa, adică până la începerea punerii în executare a intenției de a comite actul terorist); b) lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM (în ipoteza în care intenția făptuitorului de a comite actul terorist a fost dusă până la capăt). În aceste cazuri nu este necesară efectuarea unei calificări suplimentare potrivit art. 290 și/sau art. 292 CP RM. Aceste din urmă norme sunt absorbite de normele de la art. 26, lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM sau, după caz, de norma inserată la lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM.

Se relevă că în ipoteza pregătirii la săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 278 CP RM (în modalitățile expres prevăzute la alin. (3) art. 279¹ CP RM) cele comise nu necesită calificare potrivit art. 26 și uneia dintre normele inserate la art. 278 CP RM, ci doar potrivit alin. (3) art. 279¹ CP RM ca fiind un caz special de pregătire la săvârșirea actului terorist. Evident, pentru a opera această concurență este necesar ca comportamentul făptuitorului să nu fie unul de sine stătător, ci o contribuție (complicitate) la conduita altui participant la infracțiune.

Se observă că, datorită creației legiuitorului moldav, alin. (1) art. 278 CP RM pare a fi inaplicabil atunci când actul terorist apare în modalitatea de provocare a exploziei, întrucât este cu totul redusă probabilitatea practică de provocare a unei explozii prin utilizarea altor mijloace decât a substanțelor explozive.

Apare neclară poziția legiuitorului de a diferenția în cadrul unor norme de incriminare distincte răspunderea penală pentru actul terorist exprimat în săvârșirea exploziei prin utilizarea substanțelor explozive sau prin utilizarea altor mijloace. Acest lucru poate fi lăsat pe seama practicienilor, prin excluderea lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM, astfel încât celor abilitați cu aplicarea legii penale să le revină sarcina de a individualiza pedeapsa penală (nu însă a diferenția răspunderea penală) atunci când explozia este săvârșită prin folosirea substanțelor explozive sau

---

³⁵ Cojocaru V. M. *Actul terorist săvârșit cu aplicarea armelor de foc sau a substanțelor explozive (lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM)*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, 2017, nr. 8 (108), p. 108.

prin folosirea altor mijloace. Plus la aceasta, este mai puțin răspândită (dacă nu deloc) posibilitatea provocării unei explozii prin utilizarea altor mijloace decât a substanțelor explozive.

În același rând, autorul observă că în legislația majorității statelor lipsește o normă separată care să incrimineze, analogic legislației penale a Republicii Moldova, actul terorist săvârșit cu aplicarea armei de foc sau a substanțelor explozive.

Din considerentele expuse mai sus, autorul vine cu recomandarea ca legiuitorul moldav să excludă lit. c) din alin. (2) art. 278 CP RM, astfel încât sub incidența alin. (1) art. 278 CP RM să cadă provocarea exploziei atât prin folosirea substanțelor explozive, cât și prin folosirea altor mijloace.

Pe cale de consecință, se propune ca „aplicarea armei de foc” să fie inserată expres în dispoziția normei de la alin. (1) art. 278 CP RM, urmând să constituie, alături de provocarea exploziei, incendiului, una dintre modalitățile de exprimare a faptei prejudiciabile. Argumentele autorului sunt următoarele: *primo* – la descrierea faptei prejudiciabile consemnate la alin. (1) art. 278 CP RM legiuitorul urmează să specifice cu titlu exemplificativ cele mai răspândite modalități de comitere a actului terorist. Anume cele mai răspândite și tipice modalități de concretizare a faptei prejudiciabile conferă actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM fizionomie distinctă în raport cu alte infracțiuni. Autorul este de părere că aplicarea armei de foc ține de esența actului terorist, considerent din care urmează a fi consacrată expres în dispoziția normei de la alin. (1) art. 278 CP RM. Elocventă în acest sens este practica judiciară de ultimă oră a statelor străine europene, unde aplicarea armei, în special a celei de foc, constituie una dintre cele mai frecvente modalități de comitere a actelor teroriste; *secundo* – în plan comparat, aplicarea armei de foc reprezintă una dintre modalitățile faptei prejudiciabile, specificate explicit sau implicit în textul normei de incriminare, alături de alte acțiuni/inacțiuni socialmente periculoase (așa ca provocarea exploziei, incendiului etc.).

Se consemnează că, în acord cu legislația penală a Republicii Moldova, lista faptelor prejudiciabile înscrise la art. 278 CP RM are un conținut deschis, motiv pentru care poate implica și alte acțiuni/inacțiuni socialmente periculoase.

Se demonstrează că deși semnele estimative „alte fapte” și „alte urmări grave” comportă un caracter general, ele sunt în concordanță cu cerința de previzibilitate a legii penale. Natura juridică a actelor teroriste conferă destinatarului legii penale posibilitatea de a prevedea care alte fapte pot constitui modalități de exprimare a ilicitului penal, precum și care alte urmări

prejudiciabile pot fi cauzate în rezultatul provocării exploziei, incendiului sau al săvârșirii unor fapte similare.³⁶

Autorul conchide că sintagma „alte fapte” din conținutul normei înscrise la alin. (1) art. 278 CP RM cuprinde o listă extrem de variată a acțiunilor/inacțiunilor pasibile să evolueze pe post de faptă prejudiciabilă. La acestea, cu titlu exemplificativ, pot fi atribuite: surprerea clădirilor, instalațiilor, precum și a oricăror altor edificii; provocarea inundațiilor, alunecărilor de teren, avalanșelor, prăbușirilor; contaminarea solului, aerului, apei, produselor alimentare cu diverși agenți patogeni; blocarea și/sau distrugerea căilor de transport; răspândirea epidemiilor și epizootiilor; întreruperea alimentării cu apă, electricitate sau alte resurse naturale etc. Nu în ultimul rând, aici pot fi atribuite tamponările realizate prin intermediul mijloacelor de transport, ca fiind una dintre modalitățile de ultimă oră utilizate de făptuitori în procesul comiterii actelor teroriste în statele europene (Franța, Spania, Germania).³⁷

În scopul de a nu se admite încălcarea principiului umanismului, echității, egalității cetățenilor în fața legii, precum și al diferențierii în aplicarea pedepsei, autorul ajunge la concluzia că amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis nu trebuie să se regăsească în cadrul aceleiași norme de incriminare, ci în cadrul unor norme distincte.³⁸ Drept consecință, autorul recomandă incriminarea amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme aparte, și anume: la art. 278¹ CP RM. Pe cale de consecință, actualul art. 278¹ CP RM urmează să fie renumerotat în art. 278² CP RM.³⁹

Se evidențiază că scopul special urmărit de făptuitor, precum și relațiile sociale lezate prin comiterea faptelor prejudiciabile înscrise la art. 278 CP RM, conferă actului terorist caracterul unei infracțiuni săvârșite în mod public.

Autorul notează că în structura laturii obiective a actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM pericolul cauzării morții, vătămării integrității corporale sau a sănătății, daunelor esențiale proprietății sau mediului ori a altor urmări grave nu constituie urmare prejudiciabilă, ci circumstanță obiectivă (semn secundar obligatoriu).

Se arată că pe post de acțiune/inacțiune principală a infracțiunii prevăzute la lit. d) alin. (2) art. 278 CP RM poate evolua provocarea exploziei, incendiului sau săvârșirea unei alte fapte similare, nu și amenințarea cu săvârșirea faptelor sus-indicate, întrucât vătămarea gravă

---

³⁶ Manea V. și Cojocaru V. M. *Latura obiectivă a actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr. 10, p. 10.

³⁷ *Ibidem*, p. 6.

³⁸ Cojocaru V. M. *Inechități legislative la incriminarea unor comportamente infracționale: cazul art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 09-10 noiembrie 2017). Seria „Științe juridice”. Chișinău: CEP USM, 2017, p. 311.

³⁹ Cojocaru V. M. *Amenințarea cu săvârșirea actului terorist: formă de exprimare a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM*. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr. 4 (47), p. 44.

sau medie a integrității corporale sau a sănătății persoanei, prin esență, nu poate însoți amenințarea cu săvârșirea actului terorist.

Autorul subliniază că legiuitorul moldav, comparativ cu alții, inclusiv cu cel român, stabilește într-o normă aparte răspunderea penală pentru actul terorist săvârșit cu vătămarea gravă sau medie a integrității corporale sau a sănătății persoanei. În legislația altor state, vătămarea gravă sau medie constituie una dintre formele de exprimare a faptei prejudiciabile, fiind inserată alături de celelalte forme ale elementului material, nu însă aparte.⁴⁰

Din perspectivă comparată, autorul remarcă că legiuitorul moldav, bosniac, sârb, rus și cel bielorus au mers pe calea reunirii într-o singură normă a actului terorist și a omorului intenționat, formând astfel o infracțiune complexă.

În Capitolul 3 – Semnele subiective ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist – este realizată caracterizarea detaliată a subiectului și laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM.

În planul subiectului infracțiunii, autorul remarcă că art. 278 CP RM nu stabilește persoana juridică în calitate de subiect al actelor teroriste, deși actul legislativ de referință pentru art. 278 CP RM (Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea terorismului) conține reglementări cu privire la răspunderea persoanei juridice pentru desfășurarea activității teroriste. Același lucru este sesizat în cazul unor instrumente juridice internaționale (de exemplu: art. 10 din Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, semnată la Varșovia la 16 mai 2005, art. 17 din Directiva (UE) 2017/541).

Și în plan comparat se atestă suficiente modele legislative unde persoana juridică evoluează pe post de subiect al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist (este cazul art. 323 din Codul penal al Georgiei,⁴¹ art. 250 din Codul penal al Lituaniei,⁴² §237 din Codul penal al Estoniei,⁴³ art. 421-1, 421-2 din Codul penal al Franței⁴⁴ etc.).

Autorul consideră lacunară poziția legiuitorului moldav concretizată în omisiunea de a specifica pedepse penale pasibile de aplicare persoanei juridice pentru săvârșirea actelor teroriste.⁴⁵

---

⁴⁰ Cojocaru V. M. *Studiu de drept comparat în materia tehnicilor legislative de inserare în textul normei a elementului material al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist*. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere. Vol. XXXII, Iași, 2018, p. 192.

⁴¹ *Уголовный кодекс Грузии*. Disponibil: <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>

⁴² *Criminal Code of Lithuania*. Disponibil: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

⁴³ *Criminal Code of the Republic of Estonia*. Disponibil: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

⁴⁴ *Criminal Code of the French Republic*. Disponibil: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

⁴⁵ Cojocaru V. M. *Subiectul activ al actelor teroriste potrivit legii penale a Republicii Moldova*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale a doctoranzilor în drept, ediția a X-a, Timișoara, 2018, p. 541.

În aceste condiții, autorul propune instituirea răspunderii penale a persoanei juridice pentru săvârșirea actelor teroriste, prin înscrierea în textul normelor de la art. 278 CP RM a pedepselor penale pasibile de aplicare persoanei juridice.

Se argumentează că la stabilirea vârstei răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (16 ani) legiuitorul moldav a reieșit din capacitatea persoanei de a conștientiza caracterul prejudiciabil al celor comise, de a prevedea potențialele urmări prejudiciabile, precum și de a urmări finalitățile caracteristice actelor teroriste. Tot în conjunctura vârstei răspunderii penale, se constată că normele incriminatoare ce se află în raport de concurență cu normele de la art. 278 CP RM (de exemplu, normele de la art. 145, 151, 197 CP RM etc.) sunt inaplicabile în ipoteza în care cel ce provoacă explozii, incendii etc., în prezența unuia dintre scopurile înscrise în dispoziția art. 278 CP RM, are vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani. A raționa *per a contrario* înseamnă a nesocoti regulile de calificare în cazul concurenței normelor.

În situația în care persoana adultă instigă un minor la săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 278 CP RM, iar acesta săvârșește infracțiunea la a cărei comitere a fost instigat, atunci: a) persoana adultă va răspunde în baza lit. c) alin. (3) art. 208 CP RM și potrivit uneia dintre normele de la art. 278 CP RM raportate la alin. (4) art. 42 CP RM, b) minorul va răspunde în baza uneia dintre normele înscrise la art. 278 CP RM (cu condiția că a atins vârsta de 16 ani). În ipoteza în care acesta nu a atins vârsta de 16 ani, minorul este absolvit de răspundere penală, în timp ce persoana adultă va răspunde, în calitate de autor mediat, pentru actul terorist comis de minor.

În contextul acestui segment de cercetare autorul supune investigației clauza specială de individualizare a pedepsei penale, stipulată la alin. (5) art. 278 CP RM, precum și clauza specială de impunitate, prevăzută la alin. (6) art. 278 CP RM.

Se arată că circumstanța specială de individualizare a pedepsei penale pentru săvârșirea actelor teroriste stipulată la alin. (5) art. 278 CP RM constituie o veritabilă măsură de prevenire a cauzării unor rezultate infracționale deosebit de grave prin săvârșirea actelor teroriste. Pentru reținerea alin. (5) art. 278 CP RM e suficient ca prin preîntâmpinarea autorităților despre săvârșirea faptei să fi fost evitată cauzarea morții oamenilor, vătămării integrității corporale sau a sănătății persoanelor, a altor urmări grave, după cum e suficient ca prin preîntâmpinarea autorităților să fi fost demascați alți făptuitori. Beneficiari ai circumstanței atenuante prevăzute la alin. (5) art. 278 CP RM pot fi atât autorii, cât și alți participanți la infracțiune (instigatorii, organizatorii sau complicii).

Comparativ cu clauza de la art. 56 CP RM, cea de la alin. (6) art. 278 CP RM nu prescrie condiția ca făptuitorul să fi renunțat benevol la săvârșirea actului terorist. Prin urmare, clauza de impunitate înscrisă la alin. (6) art. 278 CP RM operează chiar și în condițiile în care făptuitorul nu a acționat benevol atunci când a anunțat organele de drept sau prin alt mijloc a preîntâmpinat realizarea actului terorist.⁴⁶ Clauza de impunitate prevăzută la alin. (6) art. 278 CP RM operează doar atunci când făptuitorul a ajuns la etapa actelor de pregătire, în timp ce temeiul de la art. 56 CP RM funcționează și în cazul în care făptuitorul renunță să continue activitatea sa infracțională la etapa actelor de executare. În vederea neadmiterii anihilării efectului preventiv scontat al clauzei de impunitate prevăzute la alin. (6) art. 278 CP RM, autorul sugerează, *de lege ferenda*, ca liberarea de răspundere penală pentru pregătirea actului terorist să fie antrenată ori de câte ori făptuitorul renunță la săvârșirea actului terorist, indiferent de faptul dacă în acțiunile acestuia sunt prezente sau nu semnele unei alte componente de infracțiune.

În planul laturii subiective se relevă că scopul urmărit de făptuitor la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM implică manifestarea intenției directe față de cele săvârșite, neavând relevanță, în acest sens, structura concretă a laturii obiective. Posibilitatea evoluării intenției indirecte în cazul unor componente materiale de infracțiune, înscrise în tiparul art. 278 CP RM, este eclipsată de finalitatea urmărită de făptuitor, inserată expres în dispoziția normelor incriminatoire.⁴⁷ Tot în perimetrul vinovăției cu care poate acționa făptuitorul la săvârșirea actelor teroriste, autorul punctează că, în cele mai dese cazuri, la comiterea actului terorist făptuitorul acționează în baza unei intenții premeditate, nu însă în baza unei intenții spontane, ceea ce adesea atrage după sine premeditarea actului terorist.

În conjunctura semnelor secundare ale laturii subiective, autorul enunță că la săvârșirea actelor teroriste făptuitorul poate tinde spre realizarea unor finalități atât de natură politică, cât și apolitică (de exemplu, spre realizarea unor țeluri de sorginte religioasă, culturală etc.).

Se arată că pentru a fi în prezența infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist nu este suficient ca făptuitorul să fi urmărit atragerea atenției societății asupra ideilor sale politice, religioase ori de altă natură ori silirea unui stat, a unei organizații internaționale, a unei persoane juridice sau fizice să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni. Este necesar ca respectivele finalități să fie urmărite prin tendința făptuitorului de a intimida populația statului sau a unei părți din ea. Cu alte cuvinte, una dintre cele două finalități de bază trebuie să fie

---

⁴⁶ Cojocaru V. M. *Analiza circumstanței speciale de individualizare a pedepsei penale, precum și a clauzei de impunitate consemnate la art. 278 din Codul penal al Republicii Moldova (actul terorist)*. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere. Vol. XXXII, Iași, 2018, p. 274.

⁴⁷ Cojocaru V. M. *Vinovăția în contextul actelor teroriste potrivit legislației penale a Republicii Moldova*. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, 2020, Выпуск 8 (64) ч. 5, p. 8.

precedată de intimidarea populației unui stat sau a unei părți din ea. Tocmai această din urmă finalitate acordă făptuitorului posibilitatea realizării obiectivelor finale. O atare finalitate determină specificul victimelor actelor teroriste. Și tot această finalitate servește punct de plecare la identificarea obiectului de atentare al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist.⁴⁸

Se ajunge la concluzia că intimidarea populației unui stat sau a unei părți din ea apare, în conjunctura art. 278 CP RM, în postura de scop primar (inițial) al infracțiunii. În același timp, silirea unui stat, a unei organizații internaționale, a unei persoane juridice sau fizice să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni, precum și atragerea atenției societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului evoluează pe post de scop final. Acest lucru nu reiese din textul art. 278 CP RM. De aici se desprinde că intimidarea populației unui stat sau a unei părți din ea formează, în mod alternativ, una dintre finalitățile urmărite de făptuitor. Mai mult, se observă că respectiva finalitate apare pe post de scop final, nu inițial (primar).

În vederea remedierii situației legislative existente, autorul sugerează efectuarea unor remanieri în dispoziția normei de la alin. (1) art. 278 CP RM, astfel încât intimidarea populației unui stat sau a unei părți din ea să formeze scop inițial (primar), dar obligatoriu, iar celelalte două finalități să apară pe post de țeluri finale, cu caracter alternativ.

Intimidarea populației nu poate fi privită în calitate de finalitate de sine stătătoare. De fiecare dată, făptuitorul intenționează să intimideze populația în vederea realizării unor finalități mult mai îndepărtate. Provocarea fricii în rândul societății ține de esența actului terorist. Pe cale de consecință, nu constituie act terorist fapta prejudiciabilă săvârșită care nu este în stare să producă temere în societate. O atare faptă prejudiciabilă este susceptibilă de încadrare potrivit unei alte norme de incriminare decât în corespundere cu cele prevăzute la art. 278 CP RM.

Se mai scoate în relief concluzia potrivit căreia alte finalități decât cele indicate în dispoziția art. 278 CP RM nu pot fi urmărite de făptuitor la săvârșirea actelor teroriste. În caz contrar, cele comise urmează a fi încadrate potrivit altor norme de incriminare.

În alt context, autorul notează că în legislațiile penale ale majorității statelor europene, în calitate de scop al actelor teroriste este prevăzută „destabilizarea sau distrugerea structurilor politice fundamentale, constituționale, economice sau sociale ale unei țări sau organizații internaționale”. Același scop se regăsește în alin. (2) art. 3 din Directiva (UE) 2017/541. Ceea ce demonstrează că statele europene (membre ale Uniunii Europene) încearcă să se alinieze la standardele impuse de Uniunea Europeană. Din perspectiva vectorului politic stabilit de țara

---

⁴⁸ Cojocaru V. M. *Scopul și motivul infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, 2018, nr. 3 (113), p. 178.

noastră, autorul consideră că și Republica Moldova, ca stat ce intenționează să devină membru al Uniunii Europene, urmează să se conformeze reglementărilor și recomandărilor Uniunii Europene, inclusiv în materie penală. Deci, și legiuitorul moldav urmează să introducă în calitate de scop al actelor teroriste „destabilizarea sau distrugerea structurilor politice fundamentale, constituționale sau sociale ale unui stat sau ale unei organizații internaționale”, motiv pentru care autorul înaintează propunerea *de lege ferenda* ca această finalitate să fie expres inserată în textul art. 278 CP RM.

În fine, autorul accentuează că, comparativ cu scopul infracțiunii, motivul nu constituie semn obligatoriu al actelor teroriste, nefiind stabilit expres în textul art. 278 CP RM, precum nu este nici dedus în mod implicit.

În Capitolul 4 – Elementele circumstanțiale agravante ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist – sunt elucidate semnele calificative prevăzute la art. 278 CP RM.

În contextul actului terorist săvârșit de către un grup criminal organizat (lit. b) alin. (2) art. 278 CP RM), autorul subliniază că, pentru a fi în prezența actului terorist comis de o atare formă a participației penale, este necesar și suficient ca la săvârșirea actului terorist să participe cel puțin două persoane, fapt rezultat din definiția legală a participației penale. În lipsa unei înțelegeri prealabile a membrilor grupului de a săvârși actul terorist imputarea lit. b) alin. (2) art. 278 CP RM este inadmisibilă.

Se arată că, în cazul actului terorist săvârșit de un grup criminal organizat, la calificare nu se va reține norma din Partea generală a Codului penal care desemnează participații la infracțiune. Reținerea la calificare a art. 46 CP RM este superfluă în ipoteza săvârșirii actelor teroriste de către un grup criminal organizat, aceasta deoarece numita circumstanță este inserată direct în textul art. 278 CP RM. Invocarea art. 46 CP RM ar determina dublarea normelor ce descriu fapta comisă de un grup criminal organizat.

Crearea sau conducerea unui grup criminal organizat în scopul de a comite un act terorist trebuie calificată potrivit alin. (2) art. 284 CP RM. Este vorba de așa-numita „organizare calificată”. În eventualitatea în care grupul criminal organizat creat în prealabil a recurs la săvârșirea actului terorist, la calificare se va reține, suplimentar, norma de la lit. b) alin. (2) art. 278 CP RM.

Se evocă că la încadrarea celor săvârșite în acord cu lit. b) alin. (2) art. 278 CP RM, în procesul individualizării pedepsei penale dispăre necesitatea invocării lit. c) alin. (1) art. 77 CP RM (săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participație).

În planul circumstanței agravante prevăzute la lit. e) alin. (2) art. 278 CP RM (actul terorist săvârșit cu cauzarea de daune materiale în proporții deosebit de mari) se relevă că, deși

componenta infracțiunii este materială, făptuitorul poate acționa doar cu intenție directă, întrucât acesta tinde spre realizarea unui scop infracțional concret. De aceea, este imposibil ca făptuitorul să nu dorească, dar să admită survenirea urmărilor prejudiciabile sub forma daunelor materiale în proporții deosebit de mari, în condițiile în care acesta dorește să atingă scopul infracțional țintit.

Se mai remarcă că în această ipoteză obiectul protecției penale este unul complex: în plan principal se atentează asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică în calitate de valoare socială fundamentală, în timp ce în plan secundar sunt lezate relațiile sociale cu privire la integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor.

În ceea ce privește circumstanța agravantă consemnată la lit. a) alin. (3) art. 278 CP RM (actul terorist săvârșit de o organizație criminală), se punctează că între noțiunile „organizație teroristă” și „organizație criminală” există un raport de tipul parte-întreg. Pentru a fi incidentă circumstanța agravantă consemnată la lit. a) alin. (3) art. 278 CP RM, este necesar să existe o divizare clară, în interiorul organizației teroriste, a funcțiilor administrative, de asigurare și de executare a intențiilor criminale îndreptate spre săvârșirea actelor teroriste. Repartizarea funcțiilor ține de esența unei organizații criminale, în general, și a unei organizații teroriste, în special. În lipsa unei asemenea divizări a rolurilor e cu neputință atingerea unei consolidări a reuniunii formate. Indispensabil pentru actul terorist comis de o organizație criminală este caracterul stabil al reuniunii create. Spre deosebire de grupul criminal organizat, în cazul organizației criminale se observă prezența unei stabilități mai pronunțate a reuniunii create.

În contextul circumstanței agravante prevăzute la lit. b) alin. (3) art. 278 CP RM (actul terorist soldat cu decesul unei persoane din imprudență), se argumentează că natura juridică a actelor teroriste exprimată în scopul special urmărit de făptuitor, valoarea socială de bază susceptibilă de lezare prin comiterea unor atare fapte infracționale, precum și modul public de acționare al făptuitorului reduc, practic la zero, posibilitatea evoluării imprudenței ca formă a vinovăției manifestate în raport cu decesul persoanei.⁴⁹

De asemenea, autorul observă că la adoptarea art. 278 CP RM legiuitorul a dat dovadă de inconsecvență, stabilind un tratament sancționator nejustificat al actului terorist soldat cu decesul persoanei din imprudență în raport cu tratamentul sancționator al actului terorist prevăzut la lit. d) alin. (2) art. 278 CP RM (actul terorist cu vătămarea gravă sau medie a integrității corporale sau a sănătății). Din aceste rațiuni, autorul sugerează legiuitorului moldav abrogarea lit. b) alin. (3) art. 278 CP RM.

---

⁴⁹ Manea V. și Cojocaru V. M. *Actul terorist: analiza elementelor circumstanțiale agravante*. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național”* (Chișinău, 01-02 octombrie 2019). Vol. II. Chișinău: CEP USM, 2020, p. 283.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în urma cercetării efectuate rezidă în:

1. Analiza accepțiunilor doctrinare enunțate în literatura de specialitate pe marginea aspectelor juridico-penale ce vizează infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist.
2. Identificarea valorii sociale *sui generis* lezate prin săvârșirea actelor teroriste.
3. Analiza modalităților normative alternative de exprimare a faptei prejudiciabile prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM.
4. Determinarea conținutului variantelor-tip de infracțiune prevăzute la lit. c), d) alin. (2), alin. (4) art. 278 CP RM.
5. Stabilirea momentului de consumare a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM.
6. Relevarea semnelor subiective obligatorii inserate în dispozițiile art. 278 CP RM.
7. Conturarea condițiilor în care este operabilă clauza de impunitate înscrisă la alin. (6) art. 278 CP RM, precum și a celor ce caracterizează circumstanța specială de atenuare a răspunderii penale pentru săvârșirea actelor teroriste, specificată la alin. (5) art. 278 CP RM.
8. Etalarea aspectelor definitorii ale circumstanțelor agravante prevăzute la alin. (2)-(3) art. 278 CP RM.
9. Delimitarea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM de unele fapte conexe, inclusiv de unele infracțiuni cu caracter terorist.
10. Analiza comparativă a reglementărilor penale din legislațiile unor state străine în materia infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist.
11. Identificarea curențelor legislative care îngreunează aplicabilitatea normelor de incriminare prevăzute la art. 278 CP RM.
12. Formularea propunerilor *de lege ferenda* apte să îmbunătățească cadrul incriminator ce vizează actele teroriste.

Sintetizând cele expuse în prezenta lucrare, formulăm următoarele **concluzii generale**:

1) În cazul actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM (cu excepția situației în care fapta prejudiciabilă ia forma amenințării cu săvârșirea actului terorist), doar una dintre valorile sociale secundare are caracter obligatoriu. Celelalte au caracter facultativ. În contrast, în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM, exprimate în amenințarea cu săvârșirea actului terorist, obiectul juridic secundar nu are alternativă. Acesta este unic, fiind totodată obligatoriu, fapt ce denotă că, *de facto*, sub egida respectivei norme sunt inserate două componente de infracțiune, nu una.

2) În ipoteza pregătirii la săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 278 CP RM (în modalitățile expres prevăzute la alin. (3) art. 279¹ CP RM), atunci când comportamentul

făptuitorului reprezintă o contribuție (complicitate) la conduita altui participant la infracțiune cele comise nu necesită calificare potrivit art. 26 și uneia dintre normele inserate la art. 278 CP RM, ci doar potrivit alin. (3) art. 279¹ CP RM ca fiind un caz special de pregătire la săvârșirea actului terorist.

3) Datorită creației legiuitorului moldav, alin. (1) art. 278 CP RM pare a fi inaplicabil atunci când actul terorist apare în modalitatea de provocare a exploziei, întrucât este cu totul redusă probabilitatea practică de provocare a unei explozii prin utilizarea altor mijloace decât a substanțelor explozive.

4) Deși semnele estimative „alte fapte” și „alte urmări grave” din dispoziția alin. (1) art. 278 CP RM comportă un caracter general, ele sunt în concordanță cu cerința de previzibilitate a legii penale. Natura juridică a actelor teroriste conferă destinatarului legii penale posibilitatea de a prevedea care alte fapte pot constitui modalități de exprimare a ilicitului penal, precum și care alte urmări prejudiciabile pot fi cauzate în rezultatul provocării exploziei, incendiului sau a săvârșirii unor fapte similare.

5) Pentru a nu admite încălcarea principiului echității, diferențierii aplicării pedepsei, a principiului egalității cetățenilor în fața legii și al umanismului, amenințarea cu săvârșirea actului terorist și actul terorist propriu-zis nu trebuie să se regăsească în cadrul aceleiași norme de incriminare, ci în cadrul unor norme distincte.

6) Este lacunară poziția legiuitorului moldav concretizată în omisiunea de a specifica unele pedepse penale pasibile de aplicare persoanei juridice pentru săvârșirea infracțiunilor cu caracter terorist, în general, și a actelor teroriste, în special, fapt desprins din analiza Legii RM nr. 120/2017, a unor instrumente internaționale, precum și a unor bune practici în materie.

7) La stabilirea vârstei răspunderii penale pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM legiuitorul moldav a reieșit din capacitatea persoanei de a conștientiza caracterul prejudiciabil al celor comise, de a prevedea potențialele urmări prejudiciabile, precum și de a urmări finalitățile caracteristice actelor teroriste.

8) În vederea neadmiterii anihilării efectului preventiv scontat al clauzei de impunitate prevăzute la alin. (6) art. 278 CP RM, *de lege ferenda*, se impune ca liberarea de răspundere penală pentru pregătirea actului terorist să fie antrenată ori de câte ori făptuitorul renunță la săvârșirea actului terorist, indiferent de faptul dacă în acțiunile acestuia sunt prezente sau nu semnele unei alte componente de infracțiune.

9) Intimidarea populației unui stat sau a unei părți din ea apare, în conjunctura art. 278 CP RM, în postura de scop primar (inițial) al infracțiunii, în timp ce silirea unui stat, a unei organizații internaționale, a unei persoane juridice sau fizice să săvârșescă sau să se abțină

de la săvârșirea vreunei acțiuni, precum și atragerea atenției societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului evoluează pe post de scop final.

10) Provocarea fricii în rândul societății ține de esența actului terorist. Pe cale de consecință, nu constituie act terorist fapta prejudiciabilă săvârșită care nu este în stare să producă temere în societate. O atare faptă prejudiciabilă este susceptibilă de încadrare potrivit unei alte norme de incriminare decât în corespundere cu cele prevăzute la art. 278 CP RM.

11) În cazul actului terorist săvârșit de un grup criminal organizat, la calificare trebuie reținută doar norma de la lit. b) alin. (2) art. 278 CP RM, fără a se face trimitere la art. 42 sau art. 46 CP RM.

12) Natura juridică a actelor teroriste exprimată în scopul special urmărit de făptuitor, valoarea socială de bază susceptibilă de lezare prin comiterea unor atare fapte infracționale, precum și modul public de acționare al făptuitorului reduc, practic la zero, posibilitatea evoluării imprudenței ca formă a vinovăției manifestate în raport cu decesul persoanei.

13) La adoptarea art. 278 CP RM legiuitorul a dat dovadă de inconsecvență, stabilind un tratament sancționator nejustificat al actului terorist soldat cu decesul persoanei din imprudență în raport cu tratamentul sancționator al actului terorist prevăzut la lit. d) alin. (2) art. 278 CP RM (actul terorist cu vătămarea gravă sau medie a integrității corporale sau a sănătății).

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea unui cadru conceptual complex cu privire la conținutul semnelor constitutive ale infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecțiunilor de care, în opinia noastră, suferă normele de incriminare prevăzute la art. 278 CP RM și, corespunzător, înaintarea unui șir de propuneri menite să îmbunătățească textul incriminator examinat în vederea prevenirii și combaterii cât mai eficiente a infracționalității în această sferă.

În vederea îmbunătățirii legii penale naționale, înaintăm următoarele ***recomandări***:

1) Substituirea termenului „act de terorism” înscris la alin. (5) și (6) art. 278 CP RM cu termenul „act terorist”.

2) Excluderea lit. c) din alin. (2) art. 278 CP RM, astfel încât sub incidența alin. (1) art. 278 CP RM să cadă provocarea exploziei atât prin folosirea substanțelor explozive, cât și prin folosirea altor mijloace.

3) Inserarea expresă a tragerii din arma de foc în dispoziția normei de la alin. (1) art. 278 CP RM, urmând să constituie, alături de provocarea exploziei, incendiului, una dintre modalitățile normative de exprimare a faptei prejudiciabile.

4) Modificarea dispoziției normei prevăzute la alin. (3) art. 279¹ CP RM, astfel încât aceasta să sancționeze, inclusiv, pregătirea la săvârșirea de sine stătătoare a unei infracțiuni cu caracter terorist.

5) Instituirea unei noi litere – a¹) – în cadrul alin. (3) art. 278 CP RM care să sancționeze actul terorist săvârșit prin utilizarea substanțelor otrăvitoare, radioactive, armelor biologice, chimice, nucleare sau a altor tipuri de arme de distrugere în masă.

6) Incriminarea amenințării cu săvârșirea actului terorist în cadrul unei norme aparte, și anume: la art. 278¹ CP RM. Pe cale de consecință, actualul art. 278¹ CP RM să fie renumerotat în art. 278² CP RM.

7) Instituirea răspunderii penale a persoanei juridice pentru săvârșirea actelor teroriste, prin înscrierea în textul normelor de la art. 278 CP RM a pedepselor penale pasibile de aplicare persoanei juridice.

8) Excluderea din conținutul alin. (6) art. 278 CP RM a expresiei „și dacă acțiunile ei nu conțin o altă componentă de infracțiune”.

9) Înlocuirea textului „dacă această faptă este săvârșită în scopul de a intimida populația unui stat ori o parte din ea, de a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili un stat, o organizație internațională, o persoană juridică sau fizică să săvârșescă sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni” din cadrul alin. (1) art. 278 CP RM cu textul „dacă această faptă este săvârșită pentru a intimida populația unui stat ori o parte din ea, în scopul de a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili un stat, o organizație internațională, o persoană juridică sau fizică să săvârșescă sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni”.

10) Introducerea expresiei „destabilizarea sau distrugerea structurilor politice fundamentale, constituționale sau sociale ale unui stat sau ale unei organizații internaționale” în calitate de scop al actelor teroriste.

11) Abrogarea circumstanței agravante consemnate la lit. b) alin. (3) art. 278 CP RM.

Avantajele unor asemenea recomandări se vor exprima în:

a) Eficientizarea procesului de interpretare și aplicare a legii penale în eventualele cazuri practice concrete.

b) Armonizarea legislației penale a Republicii Moldova cu cea a UE, luându-se în calcul tendința de ultimă oră a Republicii Moldova de a se instala în spațiul european.

c) Agravarea răspunderii penale pentru săvârșirea actelor teroriste prin utilizarea unor mijloace socialmente periculoase.

d) Neadmiterea evitării răspunderii penale a persoanei juridice pentru săvârșirea actelor teroriste ca fiind cele mai periculoase infracțiuni cu caracter terorist.

e) Eficientizarea procesului de prevenire și combatere a terorismului.

Luând în considerare totalitatea propunerilor *de lege ferenda* înaintate, recomandăm următorul model incriminator al art. 278 și 278¹ CP RM:

Articolul 278. Actul terorist

(1) Actul terorist, adică provocarea unei explozii, a unui incendiu, tragerea din arma de foc sau săvârșirea altei fapte care creează pericolul de a cauza moartea ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului ori alte urmări grave, dacă această faptă este săvârșită pentru a intimida populația unui stat ori o parte din ea, în scopul de a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili un stat, o organizație internațională, o persoană juridică sau fizică să săvârșescă sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni ori de a destabiliza sau a distruge structurile politice fundamentale, constituționale sau sociale ale unui stat sau ale unei organizații internaționale,

se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 8000 la 11000 unități convenționale cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceeași faptă săvârșită:

a) [abrogată prin Legea nr. 277/2008, în vigoare din 24.05.2009];

b) de un grup criminal organizat;

c) *exclus*;

d) cu vătămarea gravă sau medie a integrității corporale sau a sănătății;

e) cu cauzarea de daune materiale în proporții deosebit de mari,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 10000 la 20000 unități convenționale cu lichidarea persoanei juridice.

(3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2):

a) săvârșite de o organizație criminală;

a¹) săvârșite prin utilizarea substanțelor otrăvitoare, radioactive, armelor biologice, chimice, nucleare sau a altor tipuri de arme de distrugere în masă;

b) *exclus*,

se pedepesc cu închisoare de la 12 la 20 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 15000 la 25000 unități convenționale cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Actul terorist săvârșit prin omorul unei sau mai multor persoane în scopurile prevăzute la alin. (1),

se pedepsește cu închisoare de la 16 la 20 ani sau cu detențiune pe viață, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 30000 la 40000 unități convenționale cu lichidarea persoanei juridice.

(5) Persoanei care a comis actul terorist, altor participanți li se pot aplica pedepse penale minime, prevăzute la prezentul articol, dacă ei au preîntâmpinat autoritățile despre faptele respective și prin aceasta au contribuit la evitarea morții oamenilor, a vătămării integrității corporale sau a sănătății, a altor urmări grave sau la demascarea altor făptuitori.

(6) Persoana care a participat la pregătirea actului terorist se liberează de răspundere penală dacă ea, prin anunțarea la timp a autorităților sau prin alt mijloc, a contribuit la preîntâmpinarea realizării actului de terorism.

Articolul 278¹. Amenințarea cu săvârșirea actului terorist

Amenințarea cu provocarea unei explozii, a unui incendiu, cu tragerea din arma de foc sau cu săvârșirea unei altei fapte apte să creeze pericolul de a cauza moartea ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului ori alte urmări grave,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 4000 la 8000 unități convenționale cu lichidarea persoanei juridice.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării este orientat spre:

1. Inițierea investigației asupra actului terorist comis în cyber-spațiu (cyber-terorismul).
2. Cercetarea actelor teroriste în raport cu infracțiunile de orientare extremistă.
3. Etalarea conotațiilor criminologice ale actelor teroriste.

ADNOTARE

Cojocaru Violeta M., „Actul terorist în contextul dreptului penal”. Teză de doctorat în drept. Școala Doctorală Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2020

Structura tezei. Teza cuprinde: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 374 titluri; 237 pagini – partea principală a tezei, inclusiv 230 pagini text de bază, 27 pagini – partea complementară a tezei, inclusiv 23 pagini bibliografia. Rezultatele obținute sunt publicate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: explozie, incendiu, act terorist, organizație teroristă, amenințare, intimidarea populației, clauză de impunitate, armă de foc, substanțe explozive etc.

Domeniul de studiu. Lucrarea face parte din domeniul Dreptului penal, Partea specială.

Scopul și obiectivele. Scopul lucrării rezidă în efectuarea unei cercetări temeinice comparative în partea ce vizează răspunderea penală pentru infracțiunile reunite sub denumirea generică de act terorist, în identificarea și soluționarea problemelor teoretico-legislative iscate pe marginea infracțiunilor enunțate, precum și în formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să optimizeze cadrul incriminator în materie. În calitate de *obiective* au fost stabilite: analiza modalităților normative alternative de exprimare a faptei prejudiciabile prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM; relevarea semnelor subiective obligatorii inserate în dispozițiile art. 278 CP RM; conturarea condițiilor în care este operabilă clauza de impunitate înscrisă la alin. (6) art. 278 CP RM, precum și a celor ce caracterizează circumstanța specială de atenuare a răspunderii penale pentru săvârșirea actelor teroriste, prevăzută la alin. (5) art. 278 CP RM; analiza comparativă a reglementărilor penale din legislațiile unor state străine în materia infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist; identificarea carențelor legislative care îngreunează aplicabilitatea normelor de incriminare prevăzute la art. 278 CP RM etc.

Noutatea și originalitatea științifică se concretizează în realizarea unei cercetări juridico-penale temeinice a infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM. Noutatea științifică a lucrării elaborate consistă și în: 1) argumentarea plenară a faptului că infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist (art. 278 CP RM) atentează, în plan principal, asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică, nu însă cu securitatea statului ori cu securitatea internațională (a omenirii); 2) identificarea coraportului dintre normele fixate la art. 278 CP RM și cele prevăzute la alin. (3) art. 279¹, 290 și 292 CP RM; 3) precizarea construcției finalităților urmărite de făptuitor la săvârșirea actelor teroriste; 4) punctarea asupra raționamentelor instituirii răspunderii penale a persoanelor juridice pentru săvârșirea actelor teroriste etc.

Semnificația teoretică. Cercetarea realizată prezintă valoare teoretică, dat fiind faptul că este o lucrare în care sunt investigate temeinic și multiaspectual elementele constitutive ale infracțiunilor consemnate la art. 278 CP RM prin prisma noilor reglementări conexe normelor prevăzute la acest articol. Teza de față se înscrie în șirul lucrărilor în care actele teroriste sunt supuse abordării juridico-penale din perspectivă comparativistă.

Valoarea aplicativă. Prezenta teză comportă relevanță: a) în procesul de instruire în instituțiile de învățământ superior cu profil juridic, b) pentru persoanele îndrituite cu aplicarea legii penale și c) pentru legiuitor, în procesul îmbunătățirii continue a calității legii penale.

АННОТАЦИЯ

Кожокару Виолета М., «Террористический акт в контексте уголовного права». Диссертация на соискание учёной степени доктора права. Докторальная школа юридических наук Государственного университета Молдовы. Кишинэу, 2020

Структура. Диссертация включает: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию включающую 374 наименований; 237 страниц составляют основную часть диссертации, включая 230 страниц основного текста, 27 страниц составляют дополнительную часть диссертации, включая 23 страницы библиографии. Достиженные результаты опубликованы в 12 научных работах.

Ключевые слова: взрыв, поджог, террористический акт, террористическая организация, угроза, устрашение населения, клаузула безнаказанности, огнестрельное оружие, взрывчатые вещества и т.д.

Предмет исследования. Исследование относится к области Особенной части Уголовного права.

Цель и задачи исследования. *Цель* исследования заключается в углубленном сравнительном анализе уголовной ответственности за преступления под общим названием «террористический акт», в выявлении и решении законодательных и теоретических вопросов, возникающих в связи с указанными преступлениями, а также в формулировании предложений *de lege ferenda*, направленных на совершенствование законодательства в данной области. *Задачи* исследования составляют: анализ альтернативных нормативных способов выражения деяния, предусмотренного ч. (1) ст. 278 УК РМ; выделение обязательных субъективных признаков, содержащихся в положениях ст. 278 УК РМ; изложение условий, в которых применяется норма ч. (6) ст. 278 УК РМ о непривлечении к ответственности, а также условий, характеризующих особое обстоятельство смягчения уголовной ответственности за совершение террористических актов, предусмотренное в ч. (5) ст. 278 УК РМ; сравнительный анализ уголовно-правовых норм зарубежного законодательства, предметом которых являются преступления под общим названием «террористический акт»; выявление законодательных погрешностей, которые отрицательно сказываются на применение инкриминирующих положений ст. 278 УК РМ, и т.д.

Научная новизна и оригинальность исследования проявляется в углубленном изучении преступлений, предусмотренных в ст. 278 УК РМ. Научная новизна диссертации состоит в: 1) полном и убедительном аргументировании того, что преступления под общим названием «террористический акт» (ст. 278 УК РМ) представляют собой главным образом посягательство на общественные отношения, находящиеся в органической связи с общественной безопасностью, но не с безопасностью государства или международной безопасностью (человечества); 2) выявлении существующего соотношения между положениями ст. 278 УК РМ и положениями ч. (3) ст. 279¹, 290 и 292 УК РМ; 3) уточнении целей преследуемых преступником при совершении террористических актов; 4) изложении рассуждений на предмет введения уголовной ответственности для юридических лиц за совершение террористических актов и др.

Теоретическая значимость. Данное исследование имеет теоретическую значимость благодаря углубленному и всестороннему изучению признаков состава преступлений, предусмотренных в статье 278 УК РМ, в свете новых положений смежных с нормами данной статьи. Диссертация дополняет перечень работ, в которых проводится, с точки зрения уголовного права, анализ террористических актов в сравнительном плане.

Практическая применимость. Диссертация имеет существенное значение для: а) учебного процесса в высших учебных заведениях юридического профиля; б) лиц в чьи полномочия входит применение уголовного закона на профессиональном уровне и с) законодателя в процессе непрерывного совершенствования качества уголовного закона.

ANNOTATION

Cojocaru Violeta M., „The Terrorist Act within the Framework of the Criminal Law”. PhD Thesis in Law. Doctoral School of Legal Studies of Moldova State University. Chisinau, 2020

Structure of thesis. The thesis encompasses an introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography of 374 titles; 237 pages – the core part of the thesis, including 230 pages of main text, and 27 pages – the complementary part, including 23 pages of sources. The obtained results were published in 12 scientific articles.

Key words: explosion, arson, terrorist act, terrorist organisation, threat, intimidation of population, impunity clause, fire-arm, explosives etc.

Area of study. This thesis belongs to the domain of Special Part of the Criminal Law.

Research aim and objectives. *The aim* of the research is to carry a fundamental comparative investigation into the criminal liability for all crimes falling under the generic name of terrorist act; to identify and solve theoretical and legislative issues related to the aforementioned crimes and to formulate some *de lege ferenda* proposals aiming at enhancing the incriminating framework in this matter. *The objectives* set for this thesis are: to analyse the alternative normative means to convey the prejudicial action provided by paragraph (1) article 278 of the CC of the RM; to highlight the mandatory subjective signs embedded in article 278 of the CC of the RM; to outline the conditions under which the impunity clause provided for in paragraph (6) article 278 of the CC of the RM becomes operational, including the ones that characterise the special circumstance attenuating the criminal liability for the commission of terrorist acts foreseen in paragraph (5) article 278 of the CC of the RM; to conduct a comparative analysis of the criminal regulations found in certain foreign legislations in the area of the crimes that fall into the category of terrorist act; to identify the legislative gaps hindering the enforcement of the incriminating norms laid down in article 278 of the CC of the RM etc.

Scientific novelty and originality ensue from the comprehensive legal-criminal research on the crimes laid down in article 278 of the CC of the RM. The scientific novelty of this dissertation consists of: 1) full argumentation of the fact that the crimes falling under the name of terrorist act (article 278 of the CC of the RM) mainly encroach to the social relations being in organic derivation with public security, not with state security or international (human) security; 2) identification of the correlation between the norms embedded in article 278 of the CC of the RM and those laid down in paragraph (3) article 279¹, 290 and 292 of the CC of the RM; 3) specification of the construction of the outcomes pursued by the offender when committing the terrorist acts; 4) approach to the rationale for establishing the criminal liability for the legal entities committing terrorist acts etc.

Theoretical significance. The theoretical value of this dissertation emerges from the fact that it is a profound and multi-aspectual investigation into the constitutive elements of the crimes provided for in article 278 of the CC of the RM through the lenses of the new provisions related to the norms laid down in the article. This thesis contributes to the series of comparative studies approaching the terrorist acts from the legal and criminal standpoints.

Applied value. The results of this thesis can be applied in the educational process of the law schools, will be relevant for the professionals entitled to enforce the criminal legislation and for the lawmakers in the process of constant improvement of the quality of criminal law.

BIBLIOGRAFIE

I. Acte normative

I.I. Acte normative interne

1. *Codul penal*, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74.
2. *Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, nr. 120 din 21.09.2017*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 364-370.

I.II. Acte internaționale:

3. *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului*, semnată la Varșovia la 16 mai 2005. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622(01)&from=ES)
4. *Convenția europeană pentru reprimarea terorismului*, semnată la Strasbourg la 27.01.1977. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359671>
5. *Decizia 2005/671/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 20 septembrie 2005 privind schimbul de informații și cooperarea referitoare la infracțiunile de terorism*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32005D0671>
6. *Directiva (UE) 2017/541 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2017 privind combaterea terorismului și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/475/JAI a Consiliului și de modificare a Deciziei 2005/671/JAI a Consiliului*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>

I.III. Acte normative străine:

7. *Criminal Code of Lithuania*. Disponibil: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>
8. *Criminal Code of the French Republic*. Disponibil: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>
9. *Criminal Code of the Republic of Estonia*. Disponibil: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes>
10. *Уголовный кодекс Грузии*. Disponibil: <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>

II. Surse doctrinare

II.I. În română:

11. Barbăneagră A. *et al. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009. – 860 p.
12. Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*, vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. – 1300 p.
13. Cojocar V. M. *Obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr. 8, p. 45-55.

14. Cojocaru V. M. *Inechităţi legislative la incriminarea unor comportamente infracţionale: cazul art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare” (Chişinău, 09-10 noiembrie 2017). Seria „Ştiinţe juridice”. Chişinău: CEP USM, 2017, p. 310-314.
15. Cojocaru V. M. *Actul terorist săvârşit cu aplicarea armelor de foc sau a substanţelor explozive (lit. c) alin. (2) art. 278 CP RM)*. În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Ştiinţe sociale”, 2017, nr. 8 (108), p. 106-115.
16. Cojocaru V. M. *Scopul şi motivul infracţiunilor prevăzute la art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Ştiinţe sociale”, 2018, nr. 3 (113), p. 173-188.
17. Cojocaru V. M. *Ameninţarea cu săvârşirea actului terorist: formă de exprimare a infracţiunii prevăzute la alin. (1) art. 278 CP RM*. În: Revista Institutului Naţional al Justiţiei, 2018, nr. 4 (47), p. 39-46.
18. Cojocaru V. M. *Subiectul activ al actelor teroriste potrivit legii penale a Republicii Moldova*. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale a doctoranzilor în drept, ediţia a X-a, Timişoara, 2018, p. 539-549.
19. Cojocaru V. M. *Evoluţia normativă a titlaturii art. 278 CP RM (actul terorist)*. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare” (Chişinău, 08-09 noiembrie 2018). Seria „Ştiinţe juridice”. Chişinău: CEP USM, 2018, p. 239-242.
20. Cojocaru V. M. *Studiu de drept comparat în materia tehnicilor legislative de inserare în textul normei a elementului material al infracţiunilor reunite sub denumirea de act terorist*. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor şi a zonelor transfrontaliere. Vol. XXXII, Iaşi, 2018, p. 185-196.
21. Cojocaru V. M. *Analiza circumstanţei speciale de individualizare a pedepsei penale, precum şi a clauzei de impunitate consemnate la art. 278 din Codul penal al Republicii Moldova (actul terorist)*. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor şi a zonelor transfrontaliere. Vol. XXXII, Iaşi, 2018, p. 271-278.
22. Cojocaru V. M. *Vinovăţia în contextul actelor teroriste potrivit legislaţiei penale a Republicii Moldova*. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, 2020, Выпуск 8 (64) ч. 5, p. 5-11.
23. Dumneanu L. *Analiza juridico-penală şi criminologică a terorismului*. Chişinău: CEP USM, 2004. – 168 p.
24. Gladchi Gh. şi Sîli V. *Terorismul: studiu criminologic şi juridico-penal*. Chişinău: Editura Academiei „Ştefan cel Mare”, 2004. – 284 p.
25. Manea V. şi Cojocaru V. M. *Latura obiectivă a actului terorist prevăzut la alin. (1) art. 278 CP RM*. În: Revista Naţională de Drept, 2017, nr. 10, p. 3-12.
26. Manea V. şi Cojocaru V. M. *Actul terorist: analiza elementelor circumstanţiale agravante*. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional” (Chişinău, 01-02 octombrie 2019). Vol. II. Chişinău: CEP USM, 2020, p. 274-287.
27. Mocanu R. I. *Fenomenul terorist: analiza legislaţiei anti-teroriste*. Bucureşti: Universul Juridic, 2013. – 411 p.

28. Rusu M. *Infracțiunea de terorism. Noua reglementare*. În: Revista de drept penal, 2006, nr. 4, p. 64-67.
29. Simus R. *Evoluția terorismului*. În: Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 5, 2016, nr. 2, p. 519-535.
30. Sîli V. et al. *Infracțiuni cu caracter terorist, infracțiuni conexe terorismului și unele infracțiuni cu caracter de terorizare*. Chișinău: Garamont-Studio, 2011. – 230 p.
31. Ulianovschi X., Sîli V. *Unele sugestii cu privire la obiectul juridic generic al infracțiunilor cu caracter terorist*. În: Revista Națională de Drept, 2019, nr. 1-3, p. 31-43.

П.П. În rusă:

32. Гырла Л. Г. și Табарча Ю. М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная*. Том II. Кишинэу: Cartdidact, 2010. – 592 p.
33. Дикаев С. У. *Терроризм: феномен, обусловленность и меры противодействия: уголовно-правовое и криминологическое исследование / Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук*. Санкт-Петербург, 2004. – 50 p.
34. Емельянов В. П. *Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – 291 p.
35. Ерохин Д. В. *Уголовно-правовое регулирование противодействия терроризму*. În: Вестник Омского университета, 2019, № 1, p. 203-208.
36. Кудрявцев В. Л. *Отграничение террористического акта от иных смежных составов преступлений: теоретический анализ*. În: Вестник Южно-Уральского профессионального института, 2013, № 1 (10), p. 45-55.
37. Кудрявцев В. Л. *Объективная сторона преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 205 УК РФ «Террористический акт»: некоторые вопросы теории и практики*. În: Вестник Института законодательства Республики Казахстан, 2013, № 1-2 (29-30), p. 1-17.
38. Мирзоахмедов Ф. А. *Уголовная ответственность за терроризм по законодательству Республики Таджикистан и Российской Федерации (сравнительно-правовое исследование) / Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Москва, 2016. – 194 p.
39. Павлик М. Ю. *Уголовная ответственность за насильственные преступления против общественной безопасности: Современное состояние, сущность и противоречия / Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук*. Санкт-Петербург, 2006. – 29 p.
40. Сидоров Б. В. *Терроризм и террористическая деятельность: вопросы соотношения, системный анализ и проблема совершенствования уголовно-правового и криминологического противодействия*. În: Вестник экономики, права и социологии, 2015, № 4, p. 234-243.
41. Тисленко Д. И. *Анализ и значение признаков терроризма*. În: Вестник ТГУ, 2010, № 10 (90), p. 248-254.

42. Ульяновски К. și Сьли В. *Scopul infracțiunilor cu caracter terorist*. În: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», 28 листопада 2018 року Вип. 41, Переяслав-Хмельницький, 2018, р. 225-228.
43. Ульяновски К. și Сьли В. *Unele trăsături specifice ale obiectului infracțiunilor cu caracter terorist*. În: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», 28 листопада 2018 року Вип. 41, Переяслав-Хмельницький, 2018, р. 228-232.

III. Surse electronice (pe Internet)

44. *Notă informativă la Proiectul de lege cu privire la prevenirea și combaterea terorismului*. Disponibil: http://www.sis.md/sites/default/files/transparenta/nota_proiect.pdf
45. *Opinia nr. 11 (2016) a Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni privind calitatea și eficiența rețelei de procurori, inclusiv în lupta împotriva terorismului și a crimei organizate și grave, adoptată de CCPE la cea de-a 11-a ședință plenară (Strasbourg, 17-18 noiembrie 2016)*. Disponibil: http://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/avizul_ccpe_nr_11.pdf

COJOCARU VIOLETA M.

ACTUL TERORIST ÎN CONTEXTUL DREPTULUI PENAL

**SPECIALITATEA – 554.01
DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL**

Rezumatul tezei de doctorat în drept

Aprobat spre tipar: 01.10.2020

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 2,5

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj: 20 ex.

Comanda nr. 72/20

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
str. A. Mateevici 60, Chișinău MD-2009, Republica Moldova